

L'esperit republicà en les arts

Disertació que desenvolupà en el Festival Literari el bon amic del Centre, el poeta en Salvador Perarnau.

Si donem una ràpida i succinta mirada sobre la història del món, veurem que cada revolta o trontoll humà repercutit ostensiblement en l'esperit social d'aquelles èpoques i en totes les seves diverses manifestacions i, d'una manera especial, en les arts pures i en les aplicades.

El cristianisme transformà tota la faç de la terra i capgirà l'esperit humà i veiem les arts i d'una manera especial les arts plàstiques, plenament influenciades pel Crist. Veiem vestigis seculars, mil·lenaris i quasi immortals de la dominació romana, de la goda i de la musulmana. Veiem l'esperit cohibit, encallat i quasi esmortuït en l'època medieval, sota el feudalisme i la inquisició i, tot seguit, la Revolució francesa trenca l'estat letàrgic de l'època i la seva esbranzida deslliga l'esperit humà de cap a cap del món i el prepara per a noves possibilitats. Les arts i les ciències prenen un gran increment; ve un floriment d'indústries i esclata l'època dels invents; el món progressa i canvia tota la seva estructuració i la fesomia; Tot això és produït per la Revolució francesa. Veiem en els nostres temps la Revolució russa que capgira de dalt a baix tot el país, trenca motllos vells i va de cara a coses noves. La Revolució russa ha influenciat tot el món. Un hom estarà o no conforme amb l'esperit de la Rússia nova, però no podrà pas evitar la influència d'aquesta convulsió humana i la literatura i totes les arts n'han sentit més o menys la percuó.

I bé, fa dos anys de la proclamació de la República i estem esperant la transformació espiritual que no apareix per enlloc. En literatura, en pintura, en música, escultura i poesia, continuen els mateixos tòpics i els mateixos motllos antics. Encara ens encantem en un discurs ben pronunciat, enfàtic i retòtic, encara que sigui de substància nulla. I és que hem parlat molt, massa, de revolució, però, realment, no hem fet cap revolució. Patim encara una multitud de vicis sistema antic règim; els uns perquè no s'han pogut resoldre, altres perquè no s'han sabut resoldre i altres perquè no s'han volgut resoldre. Aquí podria anotar un gran nombre d'irregularitats que encara van succeint-se en afers de justícia; el cas Andreu Nin i el cas Artur Menéndez són veritablement escandalosos i repugnants. Si s'ha

guós fet una revolució això no fóra pas possible. Però, ens interessa dir que l'esperit revolucionari és, avui com avui, absolutament absent en les arts. Patim un aburgesament artístic que fa fredat: el florilegi, la pompositat arcàica, la superació de la forma sense fons, el retoricisme caduca; tot plegat flor i violes. El nostre intel·lectual és tipus burgès i no té l'estómac per a menjar idees crues; les vol ben cuites per a servir-nos-les rescalfades. El punyal va de cara el cos i el sistema revolucionari va de cara al gra. Mireu l'època Lluís XIV, plena de fastuositats i comprendreu i us explicareu perfectament l'art baroc, el plateresc i el xurigueresc, carregats d'ornaments, matussers, tot forma i amb ben poca inquietud espiritual. Es una època complicada i les revolucions simplifiquen i no compliquen. Fixeu-vos, sinó com la revolució francesa simplifica els pesos i mesures implantant el sistema mètric decimal. Es que l'esperit revolucionari és simple; la revolució la fan les masses, el poble i el poble és sempre simplista; no admet coses complicades.

Voldria fer ressaltar ben bé una cosa: Nosaltres, la gent d'Esquerra Republicana de Catalunya, representem aquest esperit revolucionari que voldríem que ja fos plenament cristallitzat; i nosaltres plantegem els problemes i les coses d'una manera clara, simple. Fixem-nos com la Lliga i tota la caterva de retrògrades eis plau la complicació i l'embolica que fa fort. Són els dos esperits en pugna. Llàstima que els tinguem tantes contemplacions! Mireu com el catolicisme s'ha emparat sempre en la fe, en el misteri i el miracle perquè ni Déu ho entén.

L'art ha de suplir la religió perquè l'art ja té uns caires de religiositat humana i una bondat i una veritat filles de la contemplació de la bellesa que porta l'esperit endavant, de cara a les clarors futures. Tot ideal ha tingut els seus artistes que han precedit la seva implantació: Rússia tingué una plèiade de novel·listes des de Tolstoi

FABRICA DE LAMPARES

ANTONI CANUDAS

Successor de Vda. SUÑÉ I Cia. S. L

Manufactura de tota mena d'Articles de Metall

Aurora, 25 - Telèfon 17075

BARCELONA

que prepararen la revolució; França tingué un Voltaire, un Rousseau i altres, i Catalunya, la nostra Catalunya ha tingut una renaixença iniciada per l'Aribau que ha fet possible el seu redreçament a l'inici de les nostres llibertats actuals i futures.

Hem de fer, doncs, que triomfi plenament l'esperit revolucionari en les arts i en totes les manifestacions socials. El rebel és una cosa sagrada; és un home que se sacrifica per anar endavant. El rebel —no el dement— té plena consciència de les coses i té una bondat i un sentit d'humanisme que el fan protestar de les injustícies i de les arbitriarietats. Cal tenir un gran respecte als rebels!

Cal seguir la trajectòria de l'esperit català, liberal i rebel en totes les èpoques; liberal i rebel perquè ha sofert la dura esclavitud. Perquè portem fosc de segles estimem tant la llum! Però, cal esquivar-nos totes les ombres de l'esperit per a fer la nostra ruta lluminosa. Cal que totes les manifestacions artístiques i socials siguin imbuïdes d'aquest esperit nou que nosaltres impulem i que tan absent és encara de les nostres coses.

Camins nous!, coses noves!; hem de transformar aquest món caduc!

Tot bon artista té en la seva ànima com una mena de recipient de ressons humans. Portem en nosaltres tots els gèrmens de les passions, de les virtuts, dels defectes, dels anhels, desitjos, inquietuds i il·lusions de la humanitat sencera. Cada artista porta dins una petita humanitat que, per ésser petita, no deixa d'ésser complexa. Cal només, saber-se escoltar i fer sortir enfora, ben sincerament, tot allò que belluga en la nostra ànima. Si ens imbuïm ben bé d'esperit republicà, sense donar-nos-en compte, tindran estil republicà les nostres coses. Cal pensar i sentir en republicà, en revolucionari, en esquerrista jo fins hi respiro i no m'he d'esforçar gens perquè les

CLINICA D'ENCENEDORS

de totes menes a la perfecció
Especialitat en els d'or i argent

Agustí Subirós

Hospital, 42, portal

BARCELONA

meves idees vagin directes com un punyal i facin rajar sang de l'esperit.

Fa dos anys que tenim república, però, hem de crear l'educació republicana, i aquesta missió atany directament als artistes; a ells recau plenament aquesta responsabilitat. Són els artistes els forjadors de l'ànima dels pobles. El verb és fang, i d'aquesta argila del nostre terror el poeta en forpja l'escultura de l'esperit de la Pàtria. Amb aquesta argila vella hem de fer les escultures noves de l'esperit nou, de l'esperit republicà, que trenqui els motllos vells i capgiri totes les coses.

Per acabar l'obertura d'aquest acte que m'heu fet l'honor immerescut de confiar-me, només us he de dir, amb una flama de passió als llavis, sortida del fons del cor: Germans d'Esquerra Republicana de Catalunya! Revolució!... Revolució!... Revolució!... No hem d'adormir-nos mai! Però, menys ara, que encara no tenim res fet.

SALVADOR PERARNAU

Del llibre

Oracions sagnants

del poeta Salvador Perarnau

V

Perquè els camps tenen sequia
i són cremats pel sol roent i cru,
uns homes d'ànima impia
han tret el Crist damunt els camps, tot nu.
I han fet creure als humils camperols
que els tornaria la collita gerda
i els ompliria els bassiols
i guardaria la terra que s'esquerda
com un llavi sedent
que demana pietat;
l'han tret perquè Ell que—diuen—que tot ho té present
vegi llur necessitat.
L'han tret quan ja tot és perdut
i els núvols vénen mansament a lloure.

El Crist s'aixeca sobre els camps, nervut,
 amb els braços estesos per fer ploure.
 El sol roent li vol rompre les llagues
 i li apreta les espines i els claus
 mentre sent el "miserere" d'uns plagues
 que són capaços de jugar-se'l als daus,
 I passa el Crist sobre el blat socarrat
 i entre les vinyes esmortuïdes,
 el sol li despinta la llaga del costat
 i el roig morat de les ferides.
 I el poble prega i es dona cops al pit
 i el rectorot riu com una bestiola
 car, si no plou serà un càtig de l'Infinit
 i si plou omplirà la guardiola.
 I el poble prega sense saber el que fa,
 només amb la dèria
 que potser plourà
 i s'alliberarà un poc de la misèria.
 Però, ningú no sap fer l'oració
 sagnant com jo faria,
 amb una fe que Déu Nostre Senyor
 tremolaria i s'espantaria:
 "Senyor! Senyor!" que no us dieu pas Crist
 ni cap nom que càpiga en els nostres pensaments,
 el camp és desolat i trist
 i mi teniu pietat de les plantes innocents.
 Jo sóc més pietós que Vós;
 em fan pietat els blats i les formigues
 i, si jo fos Totpoderós
 voldria veure el camp ben ple d'espigues
 perquè sóc més bo que Vós.
 Si jo hagués fet la criatura
 no m'hi sabria fer esquiu
 i em plauria de veure la natura
 que em somriu.
 I no caldria pas treure'm enfora
 per veure el fruit que es perd
 perquè tindria a tothora
 damunt el món l'esguard obert.
 Duria la pietat esparsa
 de cap a cap del món, arreu, arreu.

Vós no; Vós presidiu la farsa
 que quatre lladres de la creu!
 I us han de portar enlaire estès de braços
 ensenyant-nos les llagues i els verdancs
 i les carns estripades pels vergassos
 i pels assots que us feien esborancs.
 I us hem de repetir: "Senyor! Senyor!"
 i colpir-nos el pit i encasquetar-nos la dèria
 de demanar perdó
 perquè ens tregueu de la misèria.
 I la misèria no fuig ni poc ni gaire
 i Vós no escolteu gens la nostra veu
 i ja ens cancem de veure-us tan enlaire
 estès de braços en la vostra creu.
 Però, vos no hi teniu art ni part
 en aquesta envilida mangonella.
 Vós no sou Déu. (Si ho fóssiu, ja estariu fart
 de fer en aquesta farsa el paper de titella.
 Si fóssiu Déu Totpoderós,
 no caldria que l'home us fes pregàries
 ni contemplés vostres dolors
 ni us encengués alimàries.
 Veuríeu els camps desolats
 i la vinya esmortuïda;
 els camps que no tenen pecats
 ni saben res de Déu ni de cap altra vida.
 I la pluja vindria protectora
 i la collita ompliria els graners
 i veuríeu la terra que us adora,
 no amb resos, sinó amb joia i fruit només.
 Ara no; ara el món corsecat
 us prega
 amb un prec tan i tan desesperat
 que, per dessota del seu prec, renega.
 I és que us fan tan odiable
 els servents que teniu arreu, arreu,
 que, més que un Déu, sembleu un miserable
 que es presta a què l'explotin penjat en una creu.
